

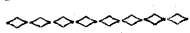
KUSTBON

== Tidning för svenskarna i Estland ==

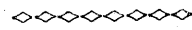
Årg. II.

Onsdagen den 25 juni 1919.

№ 10.

Redaktionens adress: Reval, Riddaregatan 3.

Stora uppgifter vänta.

En ny vår har ännu en gång slagit ut sina knoppar. I ljusnande kvällars skymningsken draga åter människorna ut till naturen för att njuta vederkvickelse efter en arbetsfylld dag, ut för att andas de första blommornas doft och lyssna till jublande fågelsång. Unga skaror vandra med lätta steg sina älskogsstigar, gamla gå drömmande minnens väg, längtande åter sin egen ungdomstid. Vårdagar — ungdomstider, vad rymma de ej allt av aningars oändlighet för växande, knoppande liv? En gång kommer soliga sommardagars sköna blomningstider, som det nu går i möte, och på dem följa sedan mognadens och skördens. Det som sås i vårliga dagar har möjligheten inom sig, att en gång växa upp och skänka sommaren skönhet och glädje, att dana höstdagarna till fäst. Men därför krävers oftast kärleksfull ömhet och vård.

De plantor, som äro svårast att skydda och vårda, äro utan tvivel det späda släkte, som växer upp kring oss. Det behöver på tusenden sätt ansas, ty det gället icke blott dess kroppsliga utveckling utan även själslivets daning. Det gäller att forma karaktärer med både kroppslig och själslig styrka, ett släkte, som kan motstå stormarna som möta i livet, utan att de späda viljorna böjas och knäckas innan de nått mognadens styrka.

Det är i danandet av en stark och sund ungdom, rustad med för framgången i livet nyttiga kunskaper, som skolan har sin oerhört stora och maktpåliggande uppgift. De svenska skolorna i Estland hava alltid arbetat under mycket svåra ekonomiska och kulturella förhållanden, men vi hoppas, stt de nu skola gå en glädjande framtid till mötes. När fredsslutet en gång kommit den

statliga ordningen att återvända, hoppas vi, att det fria Estland skall skänka full medborgarrätt även åt sin svensktalande befolkning. Då skall säkerligen en sjudande tid av kulturellt arbete taga sin början, och bland bildningsfrågorna kommer så skolfrågan att främst ropa på sin lösning. Det kan därför kanske glädja „Kustbon's“ läsare att erfar, att moderlandets främsta auktoriteter på skolans område lovat bistå med råd och råd när det gäller att upprätta lämpliga läsplaner för folk- och mellanskolor, liksom även för folkhögskolor.

Säkerligen komma svårigheter av mångahandla slag att resa sig mot vårt kulturella arbete, men vissheten om den ädla sak vi kämpa för, måste sporra oss till fördubblade ansträngningar. Låt dem ej avskräcka eller fälla modet, motgångarna, om de komma! Vet att „Trött och ensam, kämpe i sitt blod den man som lyfte, sköld till värn för denna världens små, och ju himlen närmare hans syfte, desto tyngre fjät han måste gå.“

Det är för de unga vi måste kämpa, för kommande generationers lycka, som grunden nu skall läggas, och ingen möda får lämnas ospard därvid. Ingen får stå likgiltig inför det arbete, som väntar oss, och alla måste göra klart för sig, att detta måste vara uppoffrande, osjälviskt. Lönen få vi uppbära när ett nytt släkte, långt bättre rustade för framgångsrikt arbete än det föregående, brinnande av livslust och dådkraft tågar ut att hälsa våren i knoppningens ljusa tid. Vi veta, att de skola en gång nå de mål, som vi ej nådde, dessa unga viljor, som bäras av rena hjärtans trohet och ungdomsmod.

Om det skulle finnas några bland oss, som glömt eller icke tror på ungdomen, som mena, att

den ej är värd att offra något för," så "arbeta vi bäst dem förutan.

„Bort med dem, som ständigt glömma, att vad stort som världen såg, verkats har av späda krafter, spända av en eldig håg!“

Må vi därför offra våra bästa krafter på att dana och fostra en ungdomlig skara, som från början lärt sig frihetens rätta väsen, och känner dess hela ansvar! Då skall icke världen ännu en gång få uppleva en sådan „frihet“, som följde i revolutionernas fotsår. Mot ljusa himlar i blomningens doftande nätter låt stiga diktarbönen:

„Zevs, giv släktet gosselynn, hoppfull håg och fantasi! Då är trældomsoket fallet, då blir världens skön och fri.“

L—hl.

Regeringen sänder en expedition till Runö.

Runöborna, som under den gångna vintern icke haft någon förbindelse med fastlandet och knappt visste av, att de numera tillhörde Republiken Eesti, vände sig med en ansökan om bistånd till f. d. statsrådet H. Pöhl. Kapten Schiller meddelade den 8 maj regeringen telegrafiskt om tillståndet på Runö. De voro bl. a. i stort behov av salt samt hade till salu 700 pud sälfett (sälspäck).

Med anledning härav företogs på uppdrag av regeringen den 30 maj sekreteraren vid Inrikesministeriets svenska avdelning N. Blees, Handels- och Industriministeriets representanter E. Paldrock och O. Truumees samt rikskontrollstyrelsens representant J. Kuusik en expedition med ångaren „Kompass“ till Runö.

Färden räckte ungefär 10 dagar. Runöborna blevo försedda med 115 pud salt samt vetemjöl, petroleum, bössor, patroner, kaffe m. m. och regeringen uppköpte allt deras förråd av „sälspäck“.

Det är en liten härlig ö med 286 innevånare, alla av urgammal kärnstark svensk stam. De äro också ärliga svenskar både till själ och hjärta, vörda sin kyrka samt hålla envist fast vid sina gamla svenska seder och bruk.

Själasörjaren i den lilla församlingen, pastor N. Linderstam, är hemma från Sverige. Han och hans fru voro nog vänliga att upplåta sitt hem för expeditionens medlemmar. Ett hjärtligt tack uttalas här och på detta sätt för deras gästvänlighet!

Den 4 juli på kvällen samlades alla Runöbor

på pastoratet, där undertecknad talade och redogjorde för de politiska tilldragelserna under den sista tiden, meddelade självständighetsaktens innehåll samt förklarade på uppdrag av regeringen, att ön tillhörde republiken Eesti. Därpå hissades estniska flaggan samt sjöngs „Vårt land“.

Den 6 juni på kvällen gingo alla expeditionens medlemmar ombord för att tidigt på följande morgon anträda återfärden. Nästan alla öns innevånare följde oss då till stranden.

Det är ett mycket gott intryck en får av vistelsen därute bland dessa goda och alltigenom svenska landsmän.

— Får tillägga, att Livsmedelsministeriet för någon tid sedan även från Sverige erhållit matvaror för Runöbornas räkning.

N. Blees

Sekreterare vid svenska avd.

Korrespondens mellan rikssvenskar och Estlands svenskar.

Den av professor Frans von Scheele i Stockholm framkastade planen, att söka få till stånd brevväxling mellan rikssvenskar och Estlands svenskar, är i flera avseenden värd att beaktas. Det vore ett synnerligen gott medel att uppöva våra bygdebors kunskaper i svenska språket samt lära dem att mera älska och ära sitt kära modersmål. Vi kunna ej annat än av hjärtat önska, att denna vackra idé kunde förverkligas samt sådana hinder, som svaghet i språkets behandling vad våra svenskar beträffar, på något sätt kunde övervinnas.

Förslaget utvecklas närmare i nedanstående skrivelse, som Ingeniör L. E. Landahl, adress Göteborg, haft vänligheten sända oss o h som vi härmed ha nöjet att ordagrant införa:

„Till Redaktionen för „Kustbon“, Reval Estland.

Vid „Riksföreningens för svenskhetens bevarande i utlandet“ 10-årsmöte i början av december förra året, beslöts att uppdelade olika utlandssvenska folkgrupper på bestämda lokalföreningar här i Sverige. Undertecknad lyckades då utverka att estlandssvenskarna blevo tilldelade Stockholmsföreningen, vars medlemmar sålunda särskilt böra egna sitt intresse för desamma. Vid ett längre samtal, som jag kort därefter hade med den framstående skolmannen, f. d. folkskoleinspektör

ren i Stockholm, professor Frans von Scheele, framkastade han ett förslag att söka komma i närmare kontakt med landsmännen i Estland. Förslaget gick ut på att söka ordna brevväxling med personer, som kunna tänkas intressera sig för att uppöva sina språkkunskaper på detta sätt. Till att börja med borde adresser på c:a 100-tal personer anskaffas. Men det är ej nog med namn och adresser, utan för att någon anknytning av intressen, som kunna tänkas gemensamma, skall kunna erhållas, måste en del allmänna uppgifter även bifogas. Jag har tänkt mig ungefär följande: Fullständigt namn; adress, ungefärlig ålder, man eller kvinna, gift eller ogift? Antal barn i familjen? (uppgives av mödrar). Yrke, skolutbildning; finnas konstnärliga anlag, vetenskapliga intressen, eller några särskilda önskningar i övrigt?

Det är sedan meningen att Stockholmsföreningens medlemmar skola öppna korrespondensen och är det att hoppas, att de tillskrivna sedan sända några rader till svar, om än aldrig så kortfattade, så att det kan utveckla sig till ett givande tankeutbyte på vårt härliga modersmål.

Jag hoppas härmed genom Redaktionens hjälp erhålla de erforderliga uppgifterna å intresserade medlemmar av Svenska Folkförbundet eller Svenska Odlingens Vänner i Estland för vidare befordran till Stockholmsföreningen. Jag har äran teckna.

Högaktningsfullt

Lars Erik Landahl.

Vi vore tacksamma, om våra lärare till Redaktionen ville insända adresser med de erforderliga uppgifterna på personer, som kunde lämpa sig för en sådan korrespondens.

Några adresser hade för ändamålet redan förut tillställts skriftställare J. Blees i Stockholm för vidare befordran. Herr Blees har nämligen till en vän i Estland skrivit om samma förslag. — Vi hoppas bliva i tillfälle översända en större adressförteckning med fullständigare uppgifter.

N. B.

Svenska — Estland.

Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet har den 26 mars 1919 tilldelat „Svenska Odlingens Vänner“.

Kr. 1000: —. Det är en mycket vacker och kär gåva för vår kulturförening, och får styrelsen härmed uttala sitt hjärtliga tack till Riksföreningens tyrelse.

S. O. V. Styrelse.

Till Estlandssvenskarnes hjälpfond hava ytterligare inkommit:

genom fru Constance Ullner	Mk. 1000: —
„ föreningen „Brage“ . . .	800: —
förut gm fru Ullner	500: —

Summa Mk. 2300: —

Dessutom ha gm. fru Ullner samlade 250 mk. ännu icke kunnat sändas över gränsen.

Sv. Folkförbundet, som förvaltar medlen, uttalar härmed ett varmt tack till givarna.

Sv. F:fs Styrelse.

Nargö. Fråga har väckts, att för Nargöborna redan till nästa läsår en svensk folkskola borde öppnas och det av ryssarna en gång förstörda skolhuset ånyo uppbyggas.

Midsommardagen var det jordfästningar med gudtjänst på ön. Samtidigt upplästes självständighetsakten på svenska språket.

Olycksfall på Nargö. Den 15 juni d. å. omkom genom min-eller torpedexplosion Johannes Bergs' son Henrik Leander, 7 år gammal, på Nargö. Sådana olycksfall ha redan flera gånger förekommit på de svenska öarna och kusterna, varför vi tycka, att det vore på tiden, att myndigheterna vidtog åtgärder för undanrödjande av minor och icke låta dem veckor och månader ligga på stränderna, där både människor och djur kunna råka ut för olyckan.

— I detta sammanhang få vi omnämna, att Evald Karlson Rosen den 6 mars d. å. omkom på isen. Han var med andra ut på sälfiske, och genom flera dagars svält och utmattning frös han på hemvägen icke långt från hemmet ihjäl. Notisen har försenats emedan tidningen icke utkommit.

Gammal-Svenskby.

Enligt meddelande av förvaltare A. Nilsson ha våra stamförvanter därefter i Gammal-Svenskby haft svåra hemsökelse av bolschevismen och kri-

get. Vi avtrycka härnedan några utdrag ur herr Nilssons gripande skildringar:

„Från de omkring 8—900 svenska innevånare, som bo i Svenskbyn, har 130 personer varit mobiliserade för fronterna, och utom dessa har ett 50-tal fått ligga ute och gräva skyttegravar och arbeta på befästningsverken.

Av de 130 soldaterna är det 14, som inte återvänt, och de komma aldrig mera, då de i kriget funnit sin grav. Omkring 30 personer ha varit i krigsfångenskap i Österrike, Tyskland och Turkiet. Dessa ha nu alla återkommit till sin hembygd.

Under krigsåren har byn fått lämna ut sina bästa hästar och sina bästa kor, som alla rekvi- rerats till mycket låga priser.

Om allt detta säga ändå våra Gammal-svenskar, att vore det härmed slut, hade de inte haft någon orsak att klaga. De gingo i krig därför att den lag de lydde, den lag dem länge skyddat, fordrade det, och de buro med tålmod allt, vad man dem pålade, men vad de inte kunde bära, är den raa bolshevismen, som nu hotar att fullständigt förstöra dem.

Under våren 1918 hade det upprättats en sovjätrepresentation i Gammal-Svenskby. Det var statsbefolkningen från det närbelägna Berislav, som upprättat den, och den arbetade ungefär en månads tid. Under denna tid ledo våra svenskar mera än under hela det 4-åriga kriget, och de komma länge att lida av de dekret, som denna månad utfärdades och verkställdes.

De plundrades på nästan allt, vad de ägde av skor och klädespersedlar. Genom att arresteras hela svenska häradets jordägande befolkning, som så endast med större och mindre kontributioner kunde köpa sig fria, lyckades banditerna utpressa 60 tusen rubel i kontanter och härav mera än en tredjedel från Gammal-Svenskby, som lyckades friköpa alla utom en av sina arresterade bönder. Denne ende blev så liksom fem bönder från de tyska byarna i svenska häradet skjuten, och dagen efter fingo kolonisterna hämta de olyckligas maskinerade kvarlevor från den plats, där bolschevikerna verkställt domen.

Inte var det ännu härmed nog. Två dagar efter verkställandet av denna orättvisa dom ut-

färdades ett nytt påbud, att hela häradet måste ytterligare utbetala en kontributionssumma av 660 tusen rubel, varav Gammal-Svenskby ensamt skulle betala 130 tusen. Det fanns emellertid inte mera pengar kvar i byarna, och-tysk-österrikiska trupper kommo närmare för varje dag. Det dröjde därför inte länge, förrän sovjät var alldeles försvunnen från Gammal-Svenskby.

Samtidigt med tyskars och österrikares utrymmande av Ukraina ha alla kolonisterna såväl de tyska som våra stackars svenskar åter kommit i en svår belägenhet. Bolschevikerna ha steg för steg följt i tyskarnas spår, och de såkallade ukrainarna ha inte väl kommit till makt och styre, förrän de genast störtats av bolschevikerna och ganska säkert har det i Gammal-Svenskby befintliga tingshuset åter blivit säte för en sovjätrepresentation från staden Berislav.

Stockholm den 29 april 1919.

Ander Nilsson“

Politiska nyheter.

Enligt rapportmeddelanden trängde tyska lantvärnet i riktningen Wenden på utmed hela linien av Pärnobukten — godset Wanakül — godset Ronneburg. Som läsarne se, ha striderna ängör börjat mellan våra och tyska lantvärnet. Vid godset Autsen nedskjöts den 22 juni en tysk aeroplan och togs av fienden 4 kulsprutor och 2 kanoner.

Även på ryska fronten i riktningarna Gatschina och Porhov pågå häftiga strider.

— Vad världsfreden beträffar, så meddelas, att den nya tyska regeringen beslutat att underteckna freden.

Strödda meddelanden.

London, 16 juni. Kapten Aleock och leutnant Brown flögo igår med flygmaskin över Atlantiska oceanen. På lördagen flögo de ut från Neufundland och inträffade på söndag morgon i Irland. De äro de första, som gjort denna väldiga flygt över oceanen.